

CC Tax Advisory | Analiza programului de guvernare Veștea din perspectiva fiscală: Guvernul desemnat a descoperit ca ANAF funcționează ‘în silozuri’. Acum mai trebuie să descopere și cum îl repara

Programul de guvernare propus de Cabinetul Veștea livrează o diagnoză fiscală coerentă: recunoaște că ANAF funcționează în silozuri, că E-Factura n-a rezolvat evaziunea, că predictibilitatea fiscală lipsește, că relația cu contribuabilul e predominant sancționatorie. CC Tax Advisory salută diagnosticul. Problema e că un diagnostic fără calendar de tratament nu ajută pe nimeni.

Programul de Guvernare Veștea identifică, în premieră cu această claritate, patru disfuncții sistemice ale fiscalității românești: ANAF funcționează în trei „silozuri” (control, colectare, trezorerie) care nu comunică între ele; E-Factura a generat birocrație suplimentară pentru IMM-uri fără să reducă real gap-ul de TVA; relația stat-contribuabil este preponderent punitivă; iar legislația fiscală a acumulat excepții și tratamente neuniforme care descurajează conformarea voluntară. Faptul că un program de guvernare numește aceste probleme pe nume, după ani de negare instituțională, nu e puțin lucru. Dar nu e nici suficient.

Eliminarea IMCA în 2027, impozitul minim pe cifra de afaceri aplicat companiilor cu pierdere, este o măsură necesară și întârziată. Mediul de afaceri plătește deja de doi ani o taxă pe suferința economică, inclusiv companiile care pierd dintr-un motiv legitim: investiție, sezonabilitate, restructurare. Că angajamentul există e bun; că termenul e 2027 și nu imediat ridică întrebări despre apetitul real de reformă.

Introducerea exit tax-ului, deși conformă cu directivele europene, va genera incertitudine dacă nu vine cu ghiduri clare privind evaluarea activelor la transfer. În absența acestora, ANAF va interpreta, contribuabilii vor contesta, iar litigiile vor înlocui veniturile bugetare promise. Intenția e corectă, execuția va fi totul.

Paradoxul central al programului stă în tensiunea dintre două direcții simultan asumate: trecerea la o relație „preventivă și predictibilă” cu contribuabilul, pe de o parte, și criminalizarea evaziunii fiscale, pe de alta. Conformarea voluntară se construiește prin încredere și simplificare, nu prin creșterea mizei penale. Cele două instrumente pot coexista, dar ordinea contează: mai întâi infrastructura de conformare, apoi sancțiunea.

Reorganizarea ANAF apare în programele de guvernare cu aceeași frecvență cu care apare promisiunea autostrazilor: la fiecare ciclu, cu alta hartă. Diagnoza cu silozurile e corectă, este exact ceea ce consultanții fiscali spun de ani de zile. Diferența față de ciclurile anterioare va fi dată de un singur indicator: câți directori regionali vor fi numiți prin concurs real față de câți vor fi „delegați temporari”, la fel ca întotdeauna.

Ceea ce lipsește din program e la fel de important ca ceea ce e prezent. Nu există nicio renunțare la E-TVA ca instrument de pre-colectare, nu există un calendar de simplificare a Codului Fiscal, care a ajuns la un nivel de complexitate ce face din conformare un sport de performanță. Și nu există nicio recunoaștere că digitalizarea declarativă (E-Factura, RO e-Transport, SAF-T) a crescut costul de conformare al mediului de afaceri fără o reducere echivalentă a sarcinii administrative.

Sistemul de scoring fiscal pozitiv, cu tratament diferențiat pentru contribuabilii cu istoric bun de conformare este una dintre cele mai bune idei din program. Dar rămâne o idee. Programul nu specifică ce beneficii concrete atrage scorul bun, iar fără un pachet clar de avantaje, scoring-ul devine un instrument de monitorizare, nu de recompensare. Și România are deja destule instrumente de monitorizare.

Programul introduce un sistem de tip bonus-malus pentru angajații ANAF, corelat cu gradul de colectare a creanțelor. Intenția e bună; riscul e semnificativ. Remunerarea inspectorilor în funcție de ce colectează stimulează

agresivitatea fiscala, nu corectitudinea. Franța a experimentat un sistem similar și l-a dezafectat după ce numărul contestațiilor a explodat, iar calitatea controlului a scăzut. Dacă bonus-malus-ul nu e contrabalansat de indicatori de calitate, rata contestațiilor câștigate de contribuabili, de exemplu, riscăm să transformăm ANAF dintr-o instituție lentă într-una agresivă, ceea ce nu e același lucru cu una eficientă.

RO e-Transport apare în program la rubrica „analiza cuprinzătoare a eficienței”. Aceasta formulare e, în sine, o recunoaștere: un instrument introdus cu fanfara în 2023 ca soluție pentru evaziunea din transportul de marfuri trebuie re-evaluat după doi ani. Dar programul nu se angajează la nicio concluzie, nici simplificare, nici suspendare, nici reproiectare. O analiză fără verdict nu rezolvă nimic pentru transportatorii care completează azi declarații pentru fiecare cursă și pentru operatorii care au investit în sisteme de integrare ale caror costuri nu au fost niciodată compensate.

Cornelia Nastase, PhD, CEO CC Tax Advisory - „România colectează mai puțin decât poate nu pentru că legile sunt prea blânde, ci pentru că ANAF nu are azi capacitatea reală de a valorifica datele pe care deja le deține. Programul de guvernare recunoaște problema, și asta e o premieră. Dar reformarea unui ANAF cu 25.000 de angajați, organizat pe logica anilor ‘90, nu se face printr-un punct din program și o organigramă nouă. Se face cu oameni, cu termene și cu indicatori de performanță care să conteze pentru carierele celor care nu livrează. Altfel, riscăm să avem, din nou, cel mai bun ANAF de pe hârtie din UE.”